

УДК 378.4:378.12

НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ВИЩОГО ТЕХНІЧНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Аспірант О.І. Медведєва
Науковий керівник доцент Ю.М. Козловський
Національний університет «Львівська політехніка»

***Ключові слова:** освітнє середовище, науко-педагогічна діяльність, науково-педагогічний потенціал, вищий технічний навчальний заклад.*

Стрімкі зміни у всіх сферах життя українського суспільства, нові тенденції в його культурному та духовному розвитку зумовили появу суспільних запитів щодо високого рівня підготовленості педагога до професійної діяльності. Це ставить принципово нові завдання не тільки перед педагогічними, а й перед технічними вищими навчальними закладами, де правильно організована науково-педагогічна діяльність має стати невід'ємною складовою освітнього середовища ВНЗ відповідно до стандартів і рекомендацій забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти.

Сьогодні пріоритетними цінностями вищої технічної освіти є виховання особистості, здатної до активної та різнобічної професійної діяльності, свобода вибору шляхів саморозвитку, самоосвіти та самореалізації, творча взаємодія всіх учасників навчального процесу. Саме це стає основою для формування нової педагогічної парадигми гуманістичної, особистісно орієнтованої вищої технічної освіти, що можлива за наявності відповідних науково-педагогічних кадрів, які володіють науковим потенціалом, прагнуть постійно самовдосконалюватися, здатні вирішувати найскладніші професійні завдання.

Глибоке розуміння сутності педагогічних явищ, інноваційне розв'язання неординарних завдань навчання та виховання неможливі без оволодіння методами наукового пізнання, ознайомлення з логікою дослідницького процесу, досвіду та вміння аналізувати й передбачувати його подальший розвиток. Науковий потенціал вважається найвищою планкою і кваліфікаційною характеристикою професіонала.

Підготовка такого спеціаліста має починатися вже з перших днів перебування студента у вищому технічному навчальному закладі (навіть враховуючи той факт, що у відсотковому співвідношенні випускників, які пов'язують подальшу свою професійну реалізацію із виробництвом, є значно більше, ніж тих, які після отримання спеціальності продовжують займатися науково-технічною чи науково-педагогічною діяльністю).

Від того, яким буде зміст навчання, які викладачі передаватимуть свою професійну майстерність і, взагалі, яке науково-педагогічне й освітнє середовище створено у ВНЗ, залежить формування особистості майбутнього спеціаліста. Позитивні зміни в освітній системі є несуттєвими, якщо не враховується середовище, в якому розвивається особистість та здійснюється безпосередня діяльність як студента, так і викладача.

Давні традиції кращих університетів світу свідчать, що викладач, який входить у лекційну аудиторію, повинен бути не тільки лектором, який блискуче знає свій навчальний предмет, але і вченим, який особисто робить внесок у розвиток науки. Викладач не просто повідомляв найпрогресивніше у своїй дисципліні, але й ділився результатами своїх власних наукових досліджень. Керівник курсових та дипломних робіт сам був ученим, дослідником. Це тримало його в певному тонусі, диктувало

вимоги до себе і до студентів.

В. Свідзинський стверджує, що сучасний університет мусить мати достатньо багато факультетів, аби в ньому, як у цілісній інституції були представлені всі найважливіші науки; як природничі, математичні, так і гуманітарні, а це при належній деталізації – великий корпус, передусім, класичних, «чистих» фундаментальних наук, а також, обов'язково, і тих міждисциплінарних модерних напрямків, у яких переплітаються найрізноманітніші, в минулому класичні, «чисті» науки. Таким чином, універсалізм у науці є головною, визначальною рисою університетів, які завжди існували і як освітні, і як наукові установи. Тільки в такому поєднанні обох цих функцій університетів разом із багатогранністю наукових інтересів та освітніх можливостей забезпечується повноцінна освіта, адже в розвинених університетах в якості викладачів працювали і працюють активні науковці, а, отже, студенти отримують знання «з перших рук». З іншого боку, сама університетська наука отримує додаткові стимули розвитку завдяки ранньому залученню найталановитіших студентів до наукової роботи. При кожному факультеті мають функціонувати науково-дослідні інститути, співробітники яких звільнені від викладання, хоча можуть за власним бажанням залучатися до читання спецкурсів, проведення семінарів тощо.

Розвиток сучасного суспільства зумовлює формування особистості фахівця як дослідника. Досвід європейських країн свідчить, що вирішення цього питання сприяє забезпеченню багатогранності, мобільності, інтердисциплінарності знань майбутніх фахівців, розширенню їхнього науково-педагогічного світогляду, оволодінню вміннями самостійної пізнавальної діяльності протягом життя.

Трансформаційні процеси в науковій сфері значною мірою зумовлені тенденціями, які останнім часом спостерігаються в країнах Західної Європи: проведення спільних досліджень і технологічних ініціатив, міжнародна координація дослідницьких програм; виконання спільних проектів; впровадження мереж з поширення передового досвіду («мереж досконалості»); підтримка та координація дій (йдеться про фінансову підтримку проектів, дослідників у кар'єрному зростанні; програм досліджень для окремих груп, цільових заходів з розвитку дослідницької інфраструктури, спільних технологічних ініціатив).

Тематика наукових досліджень у вищому навчальному закладі здебільшого має галузеве спрямування. Водночас, подекуди панує хибне уявлення, що проблеми освіти та педагогічної науки є прерогативою суто педагогічних університетів та спеціалізованих кафедр. Це зумовлює односторонній підхід до оцінювання професійних якостей працівників вищого навчального закладу, коли їхні педагогічні та галузеві знання й уміння розглядаються ізольовано. Трапляються випадки, коли талановитий науковець з високими якісними та кількісними показниками наукової діяльності не має достатніх знань із педагогіки та психології, а прекрасний педагог – посередні знання про розвиток галузевої науки. Тому найважливішим завданням стає формування регіональних інноваційних програм, що є складовими частинами загальнодержавної наукової, науково-технічної та інноваційної політики.

У ході дослідження виявлено, що особливостями завдань науково-дослідної діяльності вищих технічних навчальних закладів є якнайповніше залучення науково-педагогічних працівників до виконання наукових досліджень, що сприяють розвитку наук, техніки і технологій; використання отриманих результатів в освітньому процесі; підготовка науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації; підвищення кваліфікації професорсько-викладацьких кадрів; практичне ознайомлення студентів з постановкою і вирішенням наукових і технічних проблем і залучення найбільш здібних з них до виконання наукових досліджень тощо.